

Самаўрад і яго значэнне для Беларусаў

Ідэя самаўраду ў сучасным значэнні паўстала на пераломе 18 і 19 стаг., калі Вялікая Французская Рэвалюцыя кінула кліч вольнасьці, роўнасьці і братэрства. Ністожачы манархістычна-цэнтралістычную ўладу, цвёт тагочаснае інтэлігенцыі дайшоў да перакананьня, што лепшы будзе лад і дабрабыт, калі ўладу на мясцох будуць выконваць мясцовыя людзі. Галоўным імкненьнем піонэраў самаўраду было тое, каб парадку разьвіцьця дабрабыту пільнаваў не паліцыянт, ці які-небудзь урадавец прысланы ад цэнтральнае ўлады, але мясцовае грамадзянства, ці йнакш — свае людзі. Такім чынам аблягаецца агульна-гаспадарственны адміністрацыйны апарат і жыцьцё грамадзян становіцца лягчэйшым, больш прадуктыўным, грамадзкім і дагаднейшым для разьвіцьця дабрабыту ў краі, бо людзі на мясцох лепш разумеюць мясцовыя патрэбы. Адначасна даецца гэтым магчымасьць ініцыятывы шырокім масам ў вырашаньні іхніх супольных спраў.

Самаўрады бываюць рознакія (тэрыторыяльны, гаспадарчы, нацыянальны і інш.). Галоўным аднак з іх ёсьць самаўрад тэрыторыяльны, каторы і будзем тут разглядаць.

Тэорэтычна бяручы самаўрад ёсьць здэцэнтралізаванай гаспадарственнай адміністрацыяй, выконванай мясцовымі ворганамі, непадлягаючы іншым органам і самастойнай у граніцах закону агульнага праўнага парадку. Самаўрад ёсьць інстытуцыяй праўна-палітычнай застасаванай да практычных патрэбаў грамадзянства і гаспадарства.

Паводле абавязуючага цяпер у Польскай Рэспубліцы закону тэрыторыяльны самаўрад на вёсцы мае тры ступені: 1. грамадзкія (вясковыя) рады на чале з солтысам, 2. валасная (гмінная) рада на чале з старшынёй (войтам) і 3. паветавая рада (да нядаўна Соймік) і стараста, каторыя з боку гаспадарства (дзяржавы) выконваюць кантрольна-наглядную ўладу.

Воласьці пераважна абыймаюць абшар ад 375 кв. кл. да 80 кв. кл.м. з насельніцтвам ад 14.000 да 6.000 асоб. Кожная воласьць ёсьць самаўрадавай (самакіруючай) тэрыторыяльнай адзінкай з правамі праўнае асобы. Валасная рада: 1. кіруе маемасьцяй, даходамі і расходамі воласьці, 2. праводзіць і ўтрымлівае гмінныя дарогі, 3. закладае і ўтрымлівае прытулкі, 4. да яе належаць і справы электрыфікацыі, каналізацыі, вадаправодаў

і іш., 5. падтрымлівае земляробства, промысел, рамясло, коопэрацыю, 6. пашырае духоўную культуру, закладаючы бібліятэкі, чытальні, школы, народныя дамы і г. д.

Вясковая (грамадзкая) рада кіруе: маемасьцяй і даходамі грамады і яе грамадзкімі справамі маючымі характар культурна-гаспадарскі, супрацоўнічаючы з воласьцяй.

З гэтага кароткага агляду вясковага самаўраду можна ўжо сабе прадставіць, якая сапраўды вялікая роля і значэнне самаўраду. І дзеля таго беларусы павінны на самаўрад, на выбары ў валасныя (гмінныя) рады, а перад усім на выбары ў рады грамадзкія і на выбары салтысоў звярнуць вялікую ўвагу. У гэтых усіх ворганах мусяць быць у нашым Краю мясцовыя беларускія людзі.

Праз самаўрад мы можам дамагацца беларускае школы, закладаць народныя дамы, бібліятэкі і ўводзіць у іх беларускія кніжкі і газэты, памагаць немажлівым але здольным беларускім вучням і студэнтам, падтрымліваць разьвіцьцё мясцовага промыслу і коопэрацыю. Словам, праз самаўрад мы можам рабіць вялікую культурную і гаспадарчую работу.

Не адзін на гэта можа гляне вельмі крытычна, бо ўсю дзейнасьць самаўраду і самыя выбары кантралюе адміністрацыя і можа касаваць пастановы радаў, караць і звальняць солтысаў і рады разьвязаць. Так, але адміністрацыя рабіць гэта можа тады, калі ёсьць нейкая нефармальнасьць ці праступак з боку рады ці солтыса. Усю-ж вышэй пералічаную дзейнасьць можна і трэба праводзіць у нас згодна з абавязуючымі законамі і Польскай Канстытуцыяй, каторая пазваляе нам дамагацца і закладаць і беларускія школы, і коопэратывы, і народныя дамы, і бібліятэкі, пашыраць культуру, паляпшаць свае-гаспадаркі, рамясло, промысел і г. д.

Бяручы пад увагу ўсё вышэй сказанае, а так-жа тое, што самаўрад зьяўляецца вялікай школай грамадзкага ўзгадаваньня, беларусы ўсімі сіламі павінны імкнуцца да таго, каб быць у самаўрадзе і адыгрываць належную ролю. Трэба выбіраць людзей разьвітых і стойкіх беларусаў, каторыя патрапілі-б бараніць інтарэсаў мясцовых жыхараў і працаваць для дабрабыту Краю. Прыпамінаем аб гэтым цяпер, калі хутка будуць адбывацца самаўрадавыя выбары, да якіх ужо трэба прыгатаўляцца.

Я. Н.

Хочам вучыцца пабеларуску

Як і з чаго здабываць беларускую асьвету

„Па ўсей Рэчыпаспалітай моладзь пайшла ў школы здабываць сьвятло і навуку. Польская, жыдоўская, нямецкая моладзь пайшла ў свае родныя школы, а мы беларусы йдзем найчасцей у школы, дзе вучаць папольску. Але мы хочам вучыцца пабеларуску. Мы незадаволіваемся тым толькі, што нас вучаць у школе, хочам пазнаць і беларускую граматы і свой край і сваю беларускую гісторыю і літаратуру. Моладзь школьная і пазашкольная просіць Паважаную Рэдакцыю „Шляху Моладзі“ парадзіць, як найлепш праводзіць самаадукацыю. Якія былі-б найлепшыя падручнікі: 1 дзеля першае навукі чытаньня і пісаньня пабеларуску, 2. дзеля далейшага разьвіцьця чытаньня і пісаньня, 3. дзе можна знайсці весткі аб гісторыі і географіі Беларусі.“

*Навасельская моладзь
Нісьцібаўская воласьць,
Ваўкавыскі пав.*

Гэткае пісьмо атрымала рэд. „Шляху Моладзі“ 25.X.38 ад Беларускае моладзі з Ваўкавыскага пав. Такія і падобныя пісьмы прыходзяць із іншых куткоў нашага Краю, бо туга, імкненьне да сьвятла, да навукі ў роднай беларускай мове сярод моладзі ёсьць вялікае. Пастараемся тады ўсім адказаць.

Вось-жа самаадукацыю найлепш праводзіць групамі. — Трэба сабірацца па некалькі асоб (ня болей 9). Чытаць кніжкі, расказваць іх адзін друго-

му, абгаворваць рэчы незразумелыя, а ў разе патрэбы вырашаць іх пры помачы людзей граматычных. Пісаць дыктоўкі, спраўджаць — пытаць — ведуз таго, што ўжо было разгледана, вывучывана і чытаць як найбольш кніжак, каторыя найлягчэй так жа купляць супольна. Добра было-б тварыць супольныя прыватныя бібліятэкі. Выпісаць свае часопісы, у якіх можна многа знайсці ня толькі цікавых вестак, але і цэнных павучаючых артыкулаў. Першымі і найлепшымі падручнікамі дзеля навукі чытаньня і пісаньня пабеларуску будуць:

1. Першыя Зерняткі — С. Паўловіча,
2. Пішы самадзейна — С. Паўловіча.

Каб навучыцца правільна пісаць і гаварыць пабеларуску, трэба пазнаць добра:

1. Беларускую граматыку — Бр. Тарашкевіча,
2. Беларускі правапіс — Р. Астроўскага.

Каб мець хоць малое паняцьце аб беларускай літаратуры, трэба пазнаць:

1. Гісторыю беларускае літаратуры — М. Гарэцкага,
2. Хрыстаматыю старога беларускае літаратуры — таго-ж М. Гарэцкага і
3. Хрыстаматыю беларускае літаратуры ад 1905 г. — І. Дварчаніна.

Апрача таго трэба прачытаць прынамсі такія кніжкі:

1. »Шляхам жыцьця« — Я. Купалы,
2. »Новую Зямлю« — Я. Коласа,

3. »Сымона Музыку« — Я. Коласа,

4. »Вянок« — М. Багдановіча,

5. »У Палескай глушы« і

6. »У глыбі Палесься« — Тараса Гушчы і іншыя творы маладзейшых беларускіх пісьменьнікаў і паэтаў: Машары, Танка, Арсеньневай, Ільляшэвіча, В. Адважнага.

Паняцьце аб географіі і гісторыі Беларусі можна здабывць з наступных кніжак:

1. Географія Беларусі — А. Смоліч.

2. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі — праф. Ул. Ігнатоўскага,

3. Да гісторыі беларускага палітычнага вызваленьня — Ад. Станкевіча.

Сялянскай беларускай моладзі радзім так жа зацікавіцца такімі кніжкамі:

1. »Ziemiarobskaja čytanka« — інж. Ад. Клімовіча,
2. »Zło i lekarstva na jaho« — інж. Ад. Клімовіча,
3. »Пчолы« — Я. Пачопкі,
4. »Садоўніцкая чытанка« — кніжка гэта яшчэ ў друку, але за месяц выйдзе і будзе ўжо ўпрадажы.

Усе вышэй пералічаныя падручнікі і кніжкі можна выпісаць з Беларускае кнігарні „Пагоня“ — Wilno, Завальная вул. № 1.

Dr. Jadviha i Stanisław Hrynkievič

15)

Pieršaja pomač pry raptoŭnaj chvarobie.

Ukušeńnie źmiajoj

Kali ŭkusić čalavieka źmiaja, dyk miesca heta chutka puchnie i čyrvanieje, potym pačynaje sinieć i chaładzieć, a čalaviek tady dastaje haŭavykružeńnie, robicca jamu młosna, pačynaje jon niečaha palochacca.

Najčašciej kusaje źmiaja ŭ nahu, nadta redka ŭ ruku.

Ratavańnie. Pakusanamu treba najchutčej pieraviazać prykl. nahu, vyšej miesca pakusańnia, kab jad nia moh lučyc da kryviabiehu. Pieraviazać možna abo šniurkom, ci niejkaj padviazkaj — što jość pad rukoj.

Kali možna dastać niedzie ŭ aptecy lekarstva, treba ranu zalic jodam, abo vypalic kišlaju azotna-

ju, siernaju, ci hryzučym łuham potašavym. Kali-b hetych lekaŭ niemahčyma bylo dastać, dyk tady ranu treba prypryačy raspaleny m žalezam. U nutro treba dać chvoramu napicca vodki, vina ci rumu abo kamfory.

Jasna, što lahčej moža ratavać lekar i chutčej pamoža. Dziela taho lepš chvoraha nieadkladna zaviaści da dochtara.

Ukušeńnie kazulkami

Miesca, jakoje ŭkusiła pčala, asva, šeršeń, zlatalka, nia možna mazać ślinoj, i nia treba zaklejvać anhielskim plastram, jaki taksama zmočany ślinoj. Heta dziela taho, što razam sa ślinoj mohuć lučyc u ranu bakteryi (zarazki), jakija zašisiody znachodziacca ŭ ślinie.

Ratavańnie. Treba vyciahnuć džało (žyhadła) ščypčykami ci čysta vymytymi nohčiami i tady nalic na ŭkušanje miesca kropļu amanjaku (našaty-

Nad mahilami biełaruskich piśmieńnikaŭ

Sumnaj vosieńniu, 2-ha lista-pada, — kali ũsia pryroda byccam zamiraje, kab pašla jznoŭ paŭstać i žyc — kataliki ťviatkujuć ťviata Pamioršych — Zaduški. Dziŭnaje heta ťviata, a adnačasna wielmi pryhožadze, maje hlybokiy maralny sens. U hety dzień vialikija natoŭpy ludziej adviedvajuć mahilki, addajuć čeść pamioršym svaim baćkom, svajakom, znajomym, a tak-ža vialikim piešniarom, kulturnikam i dziejačom.

Biełarusy ũ Vilni z hodu ũ hod na Zaduški žbirajucca nad mahilami svaih piśmieńnikaŭ na mahilkach Rossy. Hetak było i sioleta.

A 5-taj hadzinie ũviečary zyjšlasia vialikaja hramada biełaruskaje moładzi i starejšaha hramadzianstva na Litarackaj Horcy nad mahilaj Kazimiera Svajaka, pry jakoj hanarovuju stražu trymali biełaruskija skaŭty i jakaja zahadzia ũžo była aśviečana ťmatlikimi ťviečkami i lampijonami. Niezadoŭha byŭ

zložany ad vilenskich biełarusaŭ vialiki vianok z nacyjanalnymi biełaruskimi bieła-čyrvona-biełymi ťarfami. Najbolš uračystaj chvilinaj byŭ toj čas, kali nad mahilaj pačaŭ piajac chor. Spačatku razlahalaſia miłahučnaja piešnia „O Boža, Zbaŭca naš“, pašla žalobny marš, a ũrešcie biełaruski relihijny himn „Boža, što kališ narody“..

Z mahiły Kazimiera Svajaka i jahonaha brata b. bieł. paſta Albina Stepoviča, usie pajšli na mahiłu druhaha biełaruskaha piśmieńnika i paeta Jadvihina Š. I tut bieł. skaŭty stajali, vyciahnušysia ũ strunku, spaŭniajućy hanarovuju stražu. Jany aśviacili tak-ža i mahilku. Pry pamiatniku byli zložanyja dva vianki z nacyjanalnymi iťtuškami — ad „Šlachu Moładzi“ i ad vučniaŭ Vil. Bieł. Himnazii. Žbiraŭsia što-raz bolšy natoŭp, katory zatamavaŭ usie prachody. Chutka razlahalaſia jznoŭ melodyja piešni „O Boža, Zbaŭca

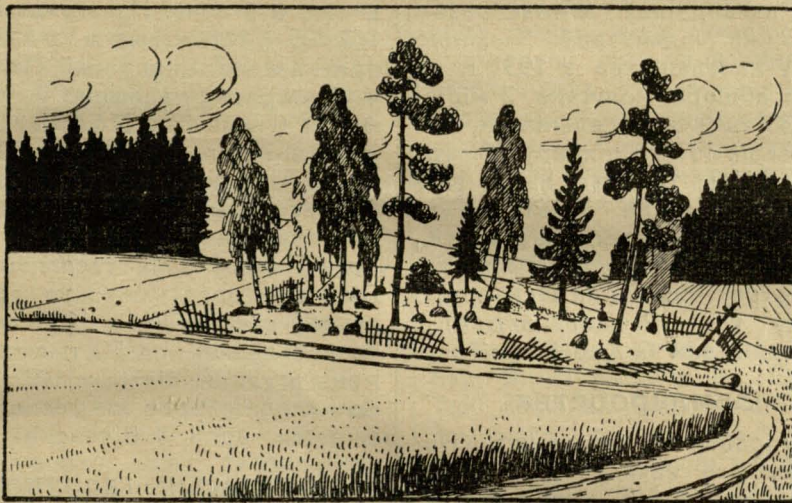
naš“. Adkrytyja hałovy moładzi addavali čeść svajmu piešniar. Siarod prysutnych byli i pradstaŭniki wioski z-pad Baranavič, z-pad Maładečna, jakija prybyli ũ Vilniu taksama addać čeść Vialikim Synom Biełaruskaha Narodu. I tut, pašla žalobnaha maršu, na zakan čeńnie, byŭ adťpiavany biełaruski relihijny himn „Boža, što kališ narody“...

U mižčasie sabrałaſia hramada biełarusaŭ i na druhim vilenskim, Bernardynskim, mahilniku, nad mahilaj trahična pamioršaha ũ 1931 h. biełaruskaha dziejača Ks. Fr. Ramiejki, dzie taksama byli adťpiavanyja bieł. relihijnyja piešni.

Choć usie hetyja ũračystaťci žalobnyja i adbyvalisia na mahilkach, adnak dušu achaplała radaťć, hledziaćy na vialikuju hramadu biełaruskaje moładzi, siarod jakoj je što-raz bolš novych ludziej, novych siłaŭ. Stajali tam, pry mahiłach svaih piśmieńnikaŭ, ludzi roznych kirunkaŭ i pahladaŭ, kataliki i pravasaŭnyja, zlučanyja adnej vialikaj biełaruskaj idejaj.

Pryhoży zvyčaj adviedvańnia miascoŭ spačyvańnia vialikich ludziej pavinien pryjmacca jak najšyrej. Padobnyja ũračystaťci pavinny adbyvacca i na pravasaŭnych mahilkach na druhi dzień Siomuchi, kali pravasaŭnyja adviedvajuć svaje mahilniki, bo i tam pachavana ťmat zaslužanych biełarusaŭ. Treba, kab i na wioscy bieł. moładź adviedvała mahilki tych ludziej, što zaslužylisia pierad Biełaruskim Narodam, kab apiekavałaſia ichnimi mahilami, addajućy takim čynam naležnuju im čeść i tvoraćy pryhožuju hlybokuju tradyciju — zvyčaj.

Z. B.

Biełaruski viaskovy mahilnik

ru) ci abmyć jaho vadoj z voctam. Kali-b ukušana-je miesca apuchła, dyk treba klaťci hanučky zmočanyja ũ vadzie z voctam. U prypadku, kali-b puchlacina i boli nie pamienšyliť, treba kliknuć dochtara. Časta na fruktach, jakija jamo prosta z dreva, mo-ža siadzieć pčala ci asva. Tamu fruchty treba zaŭsiady dobra ahlanuć, kab pčoty nia lučyli ũ horła. Ŭkušeńnie pčaly ci asvy ũ horła mo-ža być pryčynaj raptoŭnaj ťmierci.

Toplenik

Kali ludzi vyciahnuć z vady toplenika, treba jak najchutčej vykinuć vadu z jahonych orhanaŭ dychańnia. Robicca heta tak:

Ratavańnie. Rasťpilić abo prosta razarvać vo-pratku i pieraviesić toplenika praz kalena ratujušča-ha tak, kab hałava była z levaha boku i žviernuta-ja da ziamli. Levaj rukoj ratujućy trymaje hałavu toplenika, pravaj rytmična ťciskaje hruđnuju kletku.

Kali z rotu topnenika pierastanie ũžo vylivacca vada, treba paklaťć jaho na plačach i rabić jamu ťtučnaje dychańnie, a-ž pakul topnenik sam nie pačnie dychać. Časta heta tryvaje paru hadzinaŭ.

Kali topnenik ũžo dobra dychaje, mo-žna dać jamu paniuchać našatyr, ci eter, raťcirać jahonaje cieła ťurpataj hanučkaj ci suhoj rukavicaj i abtulić jaho potym cioplaj koŭdraj.

Kali topnenik pryjdzie ũžo da pamiaci, treba dać jamu niečaha haračaha napicca. Časta byvaje, što ũ vadzie topnenik schopić toho, chto jaho ratuje, za ruki i ciaħnie jaho za saboj. Kab nie dapuťcić da hetaha, ratujućy pavinien schapać topnenika nie za ruki, ale za vołasy i le-žućy na plačoch daplyvac z im da bierahu.

Cužoje cieła ũ ranach, vusie, nosie straŭniku, voku

Kali ũ ranu lučyc niejkaje cužoje cieła, prykl. kula, ťkło, dreva, hvoždź, hołka i t. p., dyk usio he-

* * *
 Поле замоўкла...
 Ня звоніць калосьсе...
 Вецер тужліва шуміць.
 Шчасыця чужога
 лавіць адгалосьсе
 Неяк — ня лоўка —
 Сэрца ў парывах гарыць.

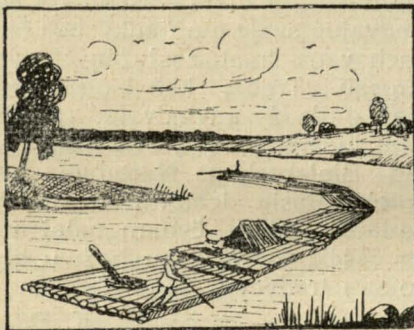
Жоўтая восень.
 Туга у прасторы.
 Далі заткаліся самі смугой.
 Мы з табой, доля,
 сягооніка — спорым —
 Болей ня просім,
 Паняй была ты, —
 а будзеш — слугой.

Там на вазёрах,
 над сінім балотам
 Сьцеліцца сіні туман.
 Я сваю радасць
 ня кіну пад плотам—
 У песьнях узорных
 Роднай Краіне аддам.

Хмурымі днямі —
 у сэрцы сьцюдзёна,
 Сум і трывога ў душы —
 Ты нам выбачыш
 Краіна Родная,
 Што мы часамі
 Горка бязверай грашым.

М. МАШАРА.

Дзікава. 1938.

Сялянскія гаспадаркі нашага краю

Часапіс „Ерока“ час-ад-часу змяшчае дужа цікавыя артыкулы п'яра маладога публіцыста Яна Духноўскага. Зьмест ягоных артыкулаў пераважна адносіцца да беларускіх земляў у Польскай Рэспубліцы, насельніцтва гэтых земляў, яго соцыяльнага, эканамічнага і культурнага палажэньня. У нумары 8(111) гэтага часапісу Я. Духноўскі разважаў, між іншым, пытаньне соцыяльна-гаспадарчага ладу, выкарыстоўваючы пры тым статыстычныя дадзеныя адносна гэтага пытаньня. Трэба сказаць, што соцыяльна-гаспадарчы лад на разгляданых аўтарам землях прадстаўляецца дужа кепска; найлепш аб гэтым кажуць цыфровыя дадзеныя, якія падаём ніжэй за аўтарам артыкулу з „Ерокі“.

Агульныя спасьцярогі

Абшар Віленскага і Наваградзкага ваяводзтваў займае разам 51.977 кв. кілямэтраў. Паводле сьпісу насельніцтва з 1931 г. на гэтым абшары налічана 2 міліёны 233 тысячы насельніцтва. Дадаўшы да гэтага абшару (Віленскага і Наваградзкага ваяв.) ваяводзтва Палескае і чатыры ўсходнія паветы Беластоцкага ваяв., атрымаем абшар 100 тысяч кв. кілямэтраў (больш як чацьвертую частку ўсяе Рэчыспалітае) з насельніцтвам больш 5 міліёнаў.

Земляробства

90 працэнтаў насельніцтва Наваградзкага ваяв. — гэта сялянства, земляробы — жыхары вёскі. У Віленскім ваяв. сялян менш, бо ўсяго каля 80 прац., а гэта

дзеля таго, што ў Віленскім ваяв. знаходзіцца вялікі мейстравы асяродак — Вільня. Усходняя частка ваяводзтва Беластоцкага ў гэтым сэнсе падобнае да ваяв. Віленскага, а Палескае — ня многа розніцца ад Наваградзкага. Сярэдня сялянства на ўсім гэтым абшары будзе каля 85 прац. — Калі-ж возьмем пад увагу, што меншыя мястэчкі на разгляданых абшарах маюць высоказемляробскі характар, то тады працэнт насельніцтва, што жыве з земляробства, яшчэ больш павялічыцца і хто ведае, ці не асягне 90 прац., або ў абсалютных цыфрах — 4.5 міліёны.

Лік гаспадарак і працэс іх драбненьня

Паводле дадзеных статыстыкі з 1931 г., у Віленскім ваяв. налічана 170 300 земляробскіх гаспадарак, а ў ваяв. Наваградзім — 162.425. Статыстыка ж з 1935 г., праведзеная Скарбовай Палатай у Наваградку налічыла ў Наваградзім ваяв. ўжо 214.458 гаспадарак, а значыць больш як на 52 тысячы. Параўнаўчы, прыймаючы пад увагу шывкі працэс драбненьня гаспадарак у Наваградзім ваяв. праз 5 гадоў, лік гаспадарак у Віленскім ваяв. паводле афіцыйнае статыстыкі з 1935 г. трэба павялічыць на 50 тысяч, каб мець агульны лік іх у 1935 г., — бо падобна ўзрос лік гаспадарак за гэны час і ў Віленскім ваяв.

Карлаватыя гаспадаркі

На разгляданым абшары, бяручы пад увагу якасьць глебы

та treba pakinuć u ranie, pakul pryjdzie lekar. Heta dzieła taho, kab čužoje cieła nie dastałaš hlybiej.

Kali-b čužoje cieła lažała paviarchoŭna i možna było-b jaho samomu z rany vyniać — tady treba dać, kab kroŭ krychu paciakła dzieła taho, što razam z kryvioju vyjduć i tyja zarazki, jakija mahli lučyć z čužym ciełam.

Kali niejkaže čužoje cieła (ziarniatka, kamień, kazulka, haroch i t. d.), lučyć u vucha, dyk treba jaho tam pakinuć, pakul pryjdzie lekar, jaki vyciahnie heta specyjalnym instrumentam. Nikoli nia možna samomu ũ vusie kaŭpać, kab nie papchnuć hlybiej. Kali ũ vucha lučyła mucha, blycha, ci inšaja kazulka, dyk možna nalić u vucha paru kropłaŭ ciopłaj alivy: kazulka tady utopicca i vyplyvie navierch. Taksama treba pastupić, kali niejkaže čužoje cieła lučyć u nosavuju jamu. Kali niechta parahlynie kość, ci kusok kości, abo škło ci niejkuju špilku, treba dać jamu jeść šmat bulby raściortaj, ci ryža-

vych krupaŭ, husta zavaranych, małaka i ždać spakojna. Časam čužoje cieła vychodzić cieraž adchodnuju kišku tolki praz 3—6 dzion. Kali čužoje cieła lučyć u voka, najlepš voka nia cieraž, ale pramyć jaho vadoj. Kali-b čužoje cieła stuł nia vyjšła, treba nieadkładna, pakul voka nie napuchła, žviarnucca da dochtara. Časta ũ rahavuju balonku voka moža lučyć łuska ad kalošsia ci apilki žaleza i mocna tam siadzieć. I tut moža najchutčej pamahčy dohtar.

Štučnaje dychańnie

Dzieła taho, što u hetym raždziele časta spatykališ my sa štučnym dychańniem, treba viedać, jak heta rabić.

Čaŭvieka choraha kładuć na plečy, pad jakimi padkładvajuć zložanuju vopratku.

Samo štučnaje ũdychańnie robicca tak: łokci choraha adkidvajuca ũvierch i nazad.

Štučnaje vydychańnie: łokci pryciskajuca da hrudziej i žyvata.

і стан земляробскае культуры, гаспадарку, якая налічае менш 5 гэктараў зямлі, трэба ўважаць за карлаватую. Норма гэтая пры лепшай глебе можа быць паменшана, пры горшай — павялічана (да 7 і больш гэктараў). Лічачы 5 га за сярэднюю норму максымальнай вялічыні, будзем мець гэткага тыпу гаспадарак паводле сьпісу з 1935 г.: у ваяводстве Віленскім — 66 028; у Наваградскім — 80 560, а параўноўваючы гэтыя цыфры з агульным сьпісам гаспадарак, будзем мець, у працэнтных адносінах карлаватых гаспадарак у Віленскім ваяв. 46 прац., а ў Наваградскім — 53,5 прац.

Гэтыя аднак статыстычныя дадзеныя ня зусім згаджаюцца з сапраўдным станам. Сьведчыць аб гэтым і параўнаньне афіцыйнае статысткі з 1931 з падлічэньнямі Скарбовае Палаты з 1935 г. у Наваградку (!) — у пытаньні агульнага ліку гаспадарак.

Паводле аблічэньняў (з 1935 г.) Галясевіча — начальніка самаўрадавага адзелу у Наваградскім ваяводстве — на абшары гэтага ваяводства карлаватых гаспадарак у 1936 г. было 62,1 прац. агульнага ліку гаспадарак. — Працэнт карлаватых гаспадарак у Наваградскім ваяводстве ўзрастае на 1,5—2 працэнты ў год у адносінах да агульнага ліку, і сяньня (1938 г.) карлаватых гаспадарак ёсьць там 67—68 прац., ці інакш больш як $\frac{2}{3}$ агульнага ліку гаспадарак.

Адпаведна точна дадзеных так адносна ліку карлаватых, як і агульнага ліку гаспадарак у адносінах да Віленскага ваяв. — няма. Аднак можна лічыць, што і тут гэтая справа — карлаватых

гаспадарак і працэс іх ствараньня — прадстаўляецца аналёгічна. Я. Духноўскі налічае карл. гасп. у Віленскім ваяв. у 1938 г. прыблізна каля 58,5 прац.

На абшары 100 тыс. кв. клм. разгляданых Віленскага, Наваградзкага, Палескага і ўсходняй частцы Беларускага ваяводстваў, як ужо сказана, жыве каля 4,5 мільёнаў сялянства. — Калі пры мем пад увагу, што на ўсім гэтым абшарах існуе тая самая сярэдняя працэнтнасьць карлаватых гаспадарак, што і на абшары Віленскага і Наваградзкага ваяводстваў, дык атрымаем такі вынік: 2 мільёны 800 тысяч вясковага жыхарства жыве на карлаватых гаспадарках.

Дадатковыя заняцці насельніцтва

Гэтыя 2,8 мільёны насельніцтва, ня могуць ўтрымацца з працы на сваіх карлаватых гаспадарках, змушаны шукаць заняцця і даходаў дадатковых на старане, хоць няма сумніву, што аграмадны лік малазямельнага насельніцтва — з карлаватых гаспадарак — ня можа і ня мае магчымасьці атрымаць якога-небудзь заробтку паза гаспадаркай. І гэткага насельніцтва мільёны і яно прымушана цярпець ня раз голад. —

* * *

Гэтулькі цікавых цыфраў падаў Я. Духноўскі ў „Епоцы“. Такі малюнак соцыяльнага і эканамічнага палажэньня нашага краю, у якім жывуць пераважна Беларусы і які польская прэса называе часта як „Польска Б“. Абраз, як бачым, ня цікавы і не

Hranity

*Ci idzieš ty baraznoju,
Ci ściażynkaj łubavoj,
Ci pucinkaju lasnoju...
Ź kamień vytniešsia nańoj.*

*Nu-ż i ich, dzie nia zirnieš ty...
Ech, kamienny naš razłoh!
Źsiudy čviordyja hranity
Na ziamli Ź jaje płastoch.*

*Hej, łamy, łapaty, vaźcie
Kamień toj z ziamnych płastoŹ!
A z bary valicie, žarcie,
Vy, miljony małatoŹ!..*

*Hej, źbiarecie, što pabita,
Na rasčyščany prastor —
Z bielaruskich my hranitaŹ
Tut zbudujem — čmaradzior!
K. Rańojša.*

вясёлы, асабліва калі возьмем пад увагу, што ёсьць у нас многа сялян зусім беззямельных. Такое цяжкое палажэньне вёскі ставіць перад усім у тупік сялянскую моладзь, тым больш, што ёсьць ужо так-жа невясёлая статыстыка і аб вясковай моладзі. Так, між іншым, Інстытут Грамадзкіх Справаў, дасьледваючы справу дапльву новых маладых пасьялаваенных рук працы, сьцьвярджае вялікі ўзрост ліку моладзі ў веку 18 гадоў. Паводле гэных-жа дасьледжваньняў, блізу поўмільёна сялянскае моладзі Польскае Рэчыпасалітае шукае сабе працы, бо на дагэтуляшніх бацькаўскіх гаспадарках ня можа зьмясьціцца. А працу, як ведаем, цяжка цяпер знайсці.

Усё гэта сьведчыць аб вялікай патрэбе шырокае зямельнае рэформы, каторая заспакоіла-б зямельны голад нашага сялянства.
I—ч.

Hetyja dźvie spachvatki i buduć štučnym dychańniem. Časta treba heta rabić u praciahu paru hadzinaŹ, i zaŹsiody abo Ź izbje pry adčynienych voknach, abo na dvary, kab byŹ dostup švieźaha pavietra.

Apopleksyja-paraliž

Najčасьciej pryčynaju paraliža žjaŹlajecca kryviatok u mazhu. Časam niedachop kryvi Ź mazhu moža spryčynicca da hetaj chvaroby. Chvarejuć amalnia vyklučna ludzi starejšyja, prynamsia pašla 50-ci hadoŹ.

Prad atakaj apopleksyji tvar stanovicca čyrvonym, chvory čuje ciažašć i bol haŹavy i zavaroty.

PrajaŹlajecca heta chvaroba tym, što čaŹaviek raptoŹna stanovicca niaprytomny, nia moža ručać chvoraju paŹavinaju ciela, nia maje Ź joj čućcia. Zrenki vuziejuć, na švialto nie reahujuć, muskuŹy nia majuć prutkašć i robiacca viaŹymi, chacia byvaje, što Ź zachvareušaŹ čašćci ciela pajaŹlajecca chutka

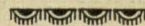
minajučyja sudarhi. Tvar silna čyrvanieje, časam na't sinieje. Chvory dychaje hlybaka, hołasna, chrapie, časta addaje maču i kaŹ pad siabie.

Lačėńnie Choraha treba paklašć u pašćieli tak, kab haŹava i Źsia vierchniaja čašćci ciela byla vyšej. Na haŹavu treba paklašć puzyr, ci niejki miašok z lodam, abo ladziany kampres. Dobra budzie prystavić plavicy za vušmi.

Kiški treba aparažnić, dajučy lavatyvu.

Kali chvory ačuniaje, dać jamu rycyny, ci anhielskaj (horkaj) soli, kab dobra pračyšćila.

Nohi treba zakrucić u niešta cioplaŹe, abo prystavić cioplyja butelki da ich. Možno nohi žviazać u kaleniach na paru minut padviazkami, kab vyklikać zastoj kryvi Ź žyŹach i hetak žmienšyć kryviany nacisk. Lepš adnak-ža, kali heta mahčyma, kliknuć dochtara, chutčej moža jon pamahčy. Hetyja-ž rady pakazaŹuć tolki sposab, što i jak rabić da jahonaha prychodu.

Z biełaruskaha žyćcia

Začvierdžańnie kanfiskataŭ biełaruskich časapisau. Vilenski Akružny Sud 27.X.38 začvierdziŭ kanfiskaty: № 20 „Šlachu Moładzi“, № 10 „Wiadomości Białoruskich“, № 27 „Chryścijanskaj Dumki“, № 8 „Zorki“ i pieršaha vydańnia Kamunikatu № 8 Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia.

Apraŭdaŭ. 26.XI siol. Vil. Akr. Sud, jak druhaja (apelacyjnaja) instancyja, razhladaŭ spravu redaktara „Šlachu Moładzi“ J. Najdziuka, abvinavačanaha i zasudžanaha Haradzkim Sudom za skanfiskavany № 12 „Šlachu Moładzi“ z 1937 h. na 30 zł. štrafu. Akružny Sud karu henu skasavaŭ i red. J. Najdziuka apraŭdaŭ.

Nie začvierdzili statutu biełaruskaha antyalkaholnaha tavarystva. Hrupa biełaruskaje intelihiencyi ŭ Vilni sioleta chaciela sarhanizavać Biełaruskaje Tavarystva čvorozaści (antyalkaholnaje), jakoje miela na mecie viaści baračbu z pjanstvam. Dziena hetaha byŭ apracavany adpaviedny statut i padany ŭladam da začvierdžańnia, adnak ŭlady statutu nie začvierdzili i Tavarystva nia moža paštać.

Uračysty wiečar u biełaruskich skaŭtaŭ. U niadzielu 30.X siol. u zali Vilenskaje Biełaruskaje Himnazii adbylosia ŭračystaje razdańnie skaŭckich kryžoŭ novym biełaruskim skaŭtkam i skaŭtam. Na ŭračystaści hetaj byli abiedzvie družyny vil. biel. skaŭtaŭ, vučyiali biel. himnazii i pradstaŭniki Hurtki Pryjac. Biel. Skaŭtaŭ. Kryžy razdavała kamandantka Vil. Vokr. Skaŭtak, žadajučy, kab tyja, što hetuju skaŭckuju oznaku atrymlivali, naležna spaŭnieli skaŭckija abaviazki. Pašla pramaŭlali dyr. B. Kavalevič, ks. prefekt St. Hlakoŭski i stud. Č. Najdziuk ad imia pryjacielau biel. skaŭtaŭ, zaklikajučy biełaruski skaŭcki maładniak da samaŭzhadoŭvańnia ŭ duchu nacyjanalna-biełaruskim. — Dalej, adbyvalisia deklamacyi i inscenizacyi tvoraŭ biel. paetaŭ, i pryhoža spivaŭ roznyja biel. pieśni skaŭcki miašany chor. Na za kančeńnie adbylosia harbatka naładžanaja skaŭtkami, u časie jakoje častavali jany haściej i svajich kalehaŭ navypiekanyimi saboj roznajakimi piernikami. Usio adbylosia velmi ŭdala ŭ miłym biełaruskim nastroi.

Siabroŭskaja studenckaja harbatka. 29.X.38 biełaruskija stu-

denty Vilenskaha Universytetu la-dzili pieršuju ŭ novym školnym hodzie siabroŭskuju harbatku, na jakoj byli tak-ža pradstaŭniki studentaŭ litoŭcaŭ i ukraincaŭ.

Studenckaja viečaryna. 5.XI Biełaruski Studencki Sajuz u Vilni la-dziŭ publičnuju viečarynu.

„Slovansky Prehled“ ab biel. litaratury. U № 8 šyroka-viedama-ha českaha časapisu „Slovansky Prehled“, jaki vychodzić u Prazie českaj, sioleta nadrukavana pieršaja častka artykułu P. Łastaŭki (biełarusa) ab sučasnaj biełaruskaj litaratury ŭ Polskaj Republicy. Artykuł hety nadrukavany na pieršym miescy z klišaj M. Tanka, abymaje tvorčaść Tanka i Michasia Mašary. — Zaznačajem, što hety-ž časapis dva hady tamu nadrukavaŭ artykuł dr. T. Hryba pryšviačany vyklučna tvorčaści M. Mašary, zmiaščajučy adnačasna jahonuju klišu i niekalki vieršaŭ pierakładzienych na českuju movu viedamym českim litarataram Fr. Tichim.

a. M. Maskalik vyjechaŭ u Niamiečcyinu. Małady biełaruski šviatar a. M. Maskalik, pašla 3-ch miesiačnaj pabyŭki ŭ kraju, 1.XI vyjechaŭ z Vilni jznoŭ u Niamiečcyinu na dalejšyja studyi.

Z vydavieckaje nivy. — Na pačatku m-ca listapada vyjšla z druku ŭ Vilni 3(16) knižka kvartalnaha biełaruskaha litaraturnanavukovaha i hramadzka-ha časapisu „Kalošsia“. Zmieščany ŭ joj ceły rad velmi cikavych i cennych artykułaŭ, pryhožych litaraturnych tvoraŭ i cikavaja navukova-kulturnaja chronika. „Kalošsie“, jak my ŭžo nia raz pisali, heta velmi cenny časapis, katory zdabyvaje sabie što-raz bolšuju papularnaść nia tolki siarod biełaruskaje intelihiencyi, ale i siarod čužyncaŭ. Kožnamu, čto cikavicca biełaruskaj litaraturaj, navukaj i nia ma-je dahetul „Kalošsia“ radzim nieadkladna jaho vypisać. Adrys redakcyi: Wilno, Zavalnaja vul. 1. Padpiska na hod 2 zł. Cana adnaje knižki 50 hr. (Kožnaja knižka ma-je 64 bačyny).

— „*Папштовья карткі*“. Biełaruski metadystaŭski časapis „Съветач Хрыстовае Навуки“ ŭ Varšavie vydaŭ dzvie paštovyja biełaruskija kartki: adna z ich z klišaj (padabiznaj) dr. Fr. Skaryny—pieršaha pierakładčyka i drukara Biblii pabiełarusku, a druhaja z klišaj Vasila Ciapinskaha, pie-

rakładčyka Evanelii na biełaruski jazyk (1540—1603 h.).

— Chutka vyjdzie z druku: „*Беларускі Сялянскі Календар кніжка на 1939 г.*“ Zakazy pry-maje na biel. kalendary adruŭnyja i knižki i najchutčej ich vykonva-je Biełaruskaja Kniharnia „Pahonia“ — Wilno, Zavalnaja 1. Ceny biełaruskich kalendaraŭ za 1 ekzemplar 50 hr., čto kuplaje bolšuju kolkaść, toj dastaje vialikuju škidku.

Z dziejnaści Biełaruskaha Tavarystva ŭ Varšavie

Ašvietnaje Tavarystva Biełarusaŭ u Varšavie viadzie davoli žyvaju dziejnaść. Što suboty adbyvajuca zborcki, viečaryny, čytajuca referaty, adbyvajuca proby novasarhanizavanaha biel. choru i h. d. Apošnim časam Tavarystva ma-je na mecie sarhanizavać ceły rad viečaroŭ dziena abznajamleńnia jak biełarusaŭ u Varšavie, tak i polskaha hramadzianstva z biełaruskim rucham, biel. litaraturaj, historyjaj, mastactvam i piešnjaj.

Z hetaha cyklu (radu), 29.X siol. adbyŭsia ŭ Varšavie aŭtarski viečar M. Tanka. Na celaść prahramy skłalisia: 1. ustupnaje slova siabry ŭradu T-va M. Orsy, 2. referat M. Tanka ab sučasnaj biel. litaratury i 3. aŭtorecytacyi.

Viečar tryvaŭ bolej 2 hadzin. Słuchačoŭ sabrałasia kala 200 asob. Siarod ich byli tak-ža pradstaŭniki presy i litaraturnych kruhoŭ polskich, litoŭskich i ukrainskich.

Uražańnie z cełaści viečaru bylo velmi miłaje. Paet M. Tank z pačućciom čytaŭ šmatlikija svaje drukavanyja, a tak-ža jšče i nie-drukavanyja tvory. Rodnyja slovy hlybaka zapadali ŭ dušy synoŭ Biełaruskaha Narodu, addalenyh ad svaje staronki. Prysutnyja z radaščiej słuchali recytacyjaŭ tvoraŭ, pahladajučy na nacyjanalnuju biełaruskija biela-čyrvona-biełyja sciahi i „Pahoniu“, jakija majestatyč-na ŭpryhožyvali залu. Na scienach-ža byŭ vypisany klič:

„*Ty musíš zmaħacca, a ŭ zmaħańni I pieśni, i sonca, i dolu zdabyć!*“ — z katorym na vusnach, poznyim viečaram, raschodzilisia sabranaja biełarusy. M.

Na dapamahovy fond biełaruskaj moładzi pry „Šl. Mł.“

achviaravali:

E. Budžko 2 zł., J. Korčyk 50 hr., Fr. Makarevič 20 hr., Mik. Janucevič 30 hr.

Usim achviaradaŭcam ščyra dziakujem.

Red. Kal. „Šlachu Moładzi“

ШТО ЧУВАЦЬ

— 6-га лістапада ў Польшчы адбыліся выбары ў Сойм. Усе бадай мандаты здабыў О.З.Н. і тыя, што з ім дагаварыліся. Адкрыта апазыцыйны да ОЗН-у пасол прайшоў толькі ў Вільні. Ёсць ім ген. Жэлігоўскі, які і здабыў найбольш галасоў. Зацікаўленьне выбарамі агулам было не вялікае.

— 2-га лістапада ў Вене нямецкі міністр загранічных спраў Рібэнтроп і італьянскі мін. загр. спраў Чіяно, як запрошаныя судзьдзі, разглядалі справу тэрыторыяльных дамаганьняў Мадзяршчыны адносна б. Чэхаславацкае Рэспублікі. Міністры Рібэнтроп і Чіяно пастанавілі ў вялікай меры дамаганьні Мадзяршчыны задаволіць і прызналі ёй даволі вялікі абшар **Закарпацкай Украіны і Славакіі** з наступнымі месцамі: Комарно; Новыя Замкі, Лучэнец, Рымскую Соботу, Кошыцы, Рожанаў, Ужгорад і Мукачэў. Агулам Мадзяры атрымалі 12.000 кв. клм. Пасьля гэтага абшар Закарпацкай Украіны стаўся вельмі малым, прыцыпова аднак справа не зьмянілася і Закарпацкая Украіна будзе далей існаваць як незалежнае гаспадарства злучанае у фэдэрацыю з Славакіяй і Чэхіяй. Прэм'ерам Закарпацкай Украіны ёсць украінец а. А. Валашын. З венскае пастановы нямецкага і італьянскага міністраў відаць, што імкнуліся яны задаволіць у магчыма найбольшай меры дамагані Мадзяраў, каторых яны хочуць мець сваімі саюзнікамі, і недапусьціць да супольнае мадзярска-польскае граніцы, каторую асабліва моцна хацелі мець Палякі.

— У Літве 14 га лістапада маюць адбыцца выбары прэзыдэнта Літоўскага Гаспадарства. Адзіным, як пішуць газэты, кандыдатам, здаецца, будзе дасюлешні высока заслужаны перад Літоўскім Народам Прэзыдэнт Антонас Сметона.

— Японцы, забраўшы м. Кантон, адбілі ў Кітайцаў і м. Ганкоў. Пасьля гэтага шмат хто казаў, што ўжо мусіць будзе канец вайны і ген. Чан-Кай-Шэк пойдзе Японцам на ўступкі, аднак канца вайны далей ня відаць. Кітайцы далей заўзята бароняцца.

— Мусоліні з Гішпаніі адклікаў, згодна з абяцанкай у Мюнхене прэм'еру Чэмбэрлену і Да-

Добрыя і кепскія зьявішчы

Харосіца, Нягневіцкае воласьці, Наваградзкага нав. Нядаўна ў Харосіцу прыяжджалі нейкія „пань“ і нагаварвалі людзей падпісваць нейкія дэкларацыі на польскую школу, ды прасілі ахвяраў па 2 зл. У нас людзі разумеюць патрэбу школаў і хочуць мець іх як найбольш, аднак дэкларацыяў гэных не падпісвалі, а што да ахвяраў, дык казалі тым „паном“: „Прыедзьце вы да нас з прапановай беларускай школы, то мы вам не па 2, а па 4 зл. дамо, хоць самі мы бедныя“. І сапраўды, народ наш моцна жадае свае беларускае школы, але ўжо ня верыць, ці дамаганьне яе ўлады заспакоюць і ці сапраўды гэтую школу дадуць. Вось-жа, на мой пагляд, ня трэба думаць аб тым, які будзе адказ, а дамагацца таго, што нам належыцца і чаго мы жадаем. Я веру, што калі будзем стойка дамагацца свае беларускае школы, дык раней ці пазьней будзем яе мець.

З сумам адначасна трэба закрануць другую справу. Паўстала ў нас нейкае „кола“ „інтэлігенцыі“ ці „экс-інтэлігенцыі“, якое ў асяродзьдзі сялянскае моладзі, замест культурнае работы, дае вельмі няпрыгожыя прыклады. Адбываецца там часта п'янства, каторае робіць дэмаралізуючы ўплыў. Дзеля гэтага самазваных „культуртрэгераў“ заклікаю апамятавацца, а моладзь беларускую такіа асяродкі, дзе ёсць п'янства, абмінаць як найдалей.

К. Крывіч.

Любяць чытаць газэты

Клецак, Нясвіцкі нав. Апошняя падзея ў сьвеце ўскалыхнула і вёску. Кажны цікавіцца, што

лед'е, 10.000 італьянскіх „ахвотнікаў“, якія памагалі ген. Франко. Частка так-жа распушчана міжнароднае брыгады, катораая памагае ў Гішпаніі ўрадаўцам. Нягледзячы на гэта канца вайны ў Гішпаніі ня відаць, барацьба-ж адбываецца далей бяз большых зьменаў.

— У Францыі адбыўся кангрэс Партыі Радыкалаў, у якім прыймаў удзел прэм'ер Далад'е, і які востра выступіў супроць камуністаў, дамагаючыся выключэньня іх зусім з палітычнага жыцьця Францыі. *jn.*

дзеяцца на сьвеце і як толькі паедзе ў места, зараз-жа купляе газэту польскую ці расейскую. Найахвотней куплялі-б беларускія газэты, але іх нажалі на рынку няма і бел. часапісы рэдка выходзяць. Бывае так, што на рынку раскупліваюць усе газэты, якія толькі ёсць. Вось-жа трэба было-б, каб і беларускія газэты былі на рынках. З другога боку ўсіх ахвотнікаў чытаньня газэт заклікаю выпісваць беларускія часапісы. А як нашыя часапісы будуць мець больш падпішчыкаў, дык будуць выходзіць часцей. Супольнымі сіламі разбудзем сваю беларускую прэсу.

I. M.

Pašyrajucca biblijateki... — ale polskija.

Vaukavysk. U Vaukavyskim paviecie apošnim časam zvierniena davoli vialikaja ūvaha na pašyreñnie biblijatekaū. Asabliva pašyrajuc ciapier tut h. zv. biblijatečnyja ruchomyja komplekty. Takich ruchomych nievialikich biblijatekaū, pieranošanych, ci pieravožanych z miesca na miesca, jošc boleh 100. Usich-ža knižak u ich jošc bolš 5000 tomaū. Na žal, kožnaja z hetych biblijatečak składjecca vyklučna z polskich knižak, bielaruskaje knižki ū ich niamat navat na pakaz, choć ludzi na vioscy nia mienš kakaviacca bielaruskimi knižkami, jak polskimi. Dziela hetaha treba usim damahacca, kab u takija biblijatečki abaviazkava byli ūviedzienuja bielaruskija knižki. *Z. B.*

Usiacyna

Nichto jašče nie škadavaū, chto: 1. byū dobrym dla ūsich, 2. byū ciarplivym u kožnych abstavinach, 3. napierad vysluchaū toje, što kažuć inšyja, a pašla vykazvaū svaju dumku, 4. napierad padumaū, a pašla kazaū, 5. trymaū jazyk za zubami, 6. byū miłasernym da tych, što cierpiać, 7. prasiū vybačeñnia ū tych, kaho abraziū, 8. ab nikim nie havaryū ničoha blahoja, 9. nie abhavorvaū nikoha i nia kidaū paklopaū, 10. nia vieryū danoščykam i padchlebnikam.

Bura nad Japonijaj. Nad Japonijaj praniašlasia strašennaja bura (tajfun), padčas katoraje zhinula 200 asob, a 30 tysiać ludziej astalosia biez strachi nad hałavoju.

Najstarejšaja ihra. U Iraku (Azija) francuskaja navukovaja ekspedycyja vykapala šachmatnyja fihurki (šaški), jakimi ludzi ihrali 6 tysiać hadoū tamu. Heta kaža, što šachmatnaja ihra jošc vielmi staraja, a moža i najstarejšaja z usich ihraū, katoryja znajuć ludzi.

Vializarny pažar. U m. Marsylija ū Francyi niadaūna vybuch niabyvala vialiki pažar, u časie jakoha zhinula 72 asoby.

ПРЭМІІ падпішчыкам „Шляху Моладзі” за акуратную падпіску за 1938 год вылёсаванья 30.X.1938 выпалі наступным асобам:

1. Радые-апарат: Ждану М. (Наваградчына).
2. 10 беларускіх бібліятэчкаў: 1. Я. Самойло (Горадзеншчына), 2. Я. Прытыцкі (Сакольшчына), 3. Папоўскі М. (Стаўпецкі пав.), 4. Касцюкевіч Я. (Пружанскі пав.), 5. Суляўко Ул. (Ваўкавыскі пав.), 6. Пашкевіч Ал. (Наваградчына), 7. Крывец С. (Беласток), 8. А. Новік (Куранец), 9. Рагойша К. (Маладэчанскі пав.), 10. Кажэмяка В. (Слонімскае пав.).

3. 5 гадавых падпісак на беларускі літаратурна-навуковы часопіс «Калосьсе»: 1. Сідарчук Ул. (Горадзеншчына), 2. Новаш Ю. (Нясвескі пав.), 3. Булаўка М. (Наваградчына), 4. Сушко Іг. (Мёры), 5. Осененко Т. (Паставы).

4. 5 гадавых падпісак на беларускі гаспадарскі часопіс «Самапомач»: 1. М. Галясевіч (Горадзеншчына), 2. Жэрко К. (Нясвескі пав.), 3. Хлябіч Ул. (над Нарвай), 4. Арэшка Я. (Баранавіцкі пав.), 5. Лашук Я. (Пастаўскі пав.).

5. Розныя беларускія кніжкі: 1. Лапа М. (Навадзвінск), 2. Гучак Т. (Воўпа), 3. Какола М. (Уселюб), 4. Скурат Я. (Дошчыцы), 5. Бабіч Ул. (Язна), 6. Кенчанка Зінаіда (Вялейскі пав.), 7. Лаўнікевіч Ал. (Валожынскі пав.), 8. Цікота Андрэй (Жодзішкі), 9. Кішко Ніканор (Пастаўскі пав.) і 10. А. Беленко (Зьдзецела).

Прэміі (радые-апарат і кніжкі) высланы будучы ўсім поштай 10-га лістапада 1938 г. Падпіска на «Калосьсе» і «Самапомач» будзе залічана за 1939 г. і часопісы гэтыя будуць высылацца ўсім пачынаючы ад 1-га студзеня 1939 году.

Напад Marsijanaў на Ameryku

Złučanyja Štaty Paŭnočnaje Ameryki, jak nivodzin kraj, słyvuć z roznych sensacyjnych zdareńniaŭ, štukaŭ i vydumkaŭ, u katorych amerykancy prosta lubujucca. Z hetaje adnak pryčynu 30.X siol. Ameryka pierażyła niabyvałuju paniku. Usiamu-ž vinavataje bylo radyjo. Sprava ŭ tym, što adna z amerykanskich radyjostancyjaŭ naładziła aŭdycyju (pieradaču) pavadle fantastyčnaje poviešci viedamaha anhlijskaha pišmieńnika Wells'a (čytaj—Uelsa) p. n. „Vajna švietaŭ”. Poviešč heta apisvaje, što byccam niaviedamyja dahetul nikomu ludzi z planety Mars pieralatuć na ziamlu i buduć vajavać nistožačy ŭsio, što tolki napatkajuć. Aŭtor radyjovaje pieradaču adnak poviešč hetu pierarabiŭ i datasa-vaŭ da Ameryki i radyjo pačalo nadavać, što byccam užo ŭ štacie New-Jersey zvaliŭsia vystraleny z Marsa vializarny snarad, jaki adrazu zabiŭ 1,500 asob, a pašla rasčyniŭsia i z jaho vyskačyli Marsijanie dy pačali śmiercianosnymi pramieńnikami ŭsio nistožyć. Suproć ich vystupiła amerykanskaje voj-

ska, tanki i samaloty, ale z Marsa laciać novyja snarady i što ŭžo laciać marsijanskija samaloty na m. New-Jersey, kab abkidać jaho hazavymi i ahniavymi bombami. Zaraz-ža, padavała radyjo dalej, Marsijanie zbambardavali ceły rad amerykanskich miestaŭ i nazывała ich sapraŭdnymi nazovami.

Pieradača vyklikała strašennuju paniku. Tysiačy radyjostuchačoŭ, nie zrazumieŭšy dobra pieradaču, kidali ŭsio i ŭciakali z miesta. U New-Jorku za 10 minut palicyja atrymała 10 tysiač telefaničnych pytańniaŭ, što sapraŭdy ŭ Amerycy dziejeca. Hazety vydali nadzvyčajnyja dadatki i ŭspakojvali ludzi. Usie radyjostancyi tak-ža staralisia vyjašnić, što pieradača hena była fikcyjnaja. Adnak ludzi nia vieryli im i znajšli nia navat takija pierapałochanyja, što prysiahali palicyi i redaktarom, što bačali na ŭłasnyja vočy pachod Marsijanaŭ. Byli i takija, katoryja čvierdzili, što bačyli Marsijanaŭ na strechach svaich damoŭ.

U m. Atlanta u suviazi z hetym razyjšłasia viestka, što ŭžo

Паштовая скрынка

Г. Дзя-шку: Верш, нажал, слабы і да друку не падходзіць. Здольнасьці да яра ў Вас ёсьць, толькі трэба іх разьвіваць. Можна напішаце карэспандэнцыю з жыцьця моладзі ў Вашай старонцы.

В. З. у Празе: Атрымалі 27.X.38. Дзякуем.

Н.: Артыкул надрукуем, крыху толькі скароцім. Шкада што Вы не падпісаліся пад ім.

Др. М.: Атрымалі, карыстаем і просім пісаць часцей.

М. Януц.: Грошы атрымалі, адрыв паправілі, сьпеўнік высылаем.

Я. Поцьцэ: Ахвяру на Музей атрымалі і перадалі. Шчырач падзяка.

Т. Нахв.: Падпіску атрымалі. каталёг высылаем.

Бел. Цэнтру ў Літве: Письмо атрымалі, што будзем магчы вышлем.

Мік. Зас.: Вершы атрымалі, дзякуем, будзем карыстаць. „Шлях Моладзі” праз увесь час высылаем Вам акуратна, просім дамагацца на пошце. Што да „канцоў” то пакуль-што на жаль ня будзем магчы іх сабраць. Прывітаньне!

С. Я.: Вершы слабаватыя. Перад усім яны за доўгія, ня вытрыманы ў іх разьмер, кульгае так-жа мова. Трэба старацца лепш апрацоўваць.

Чышку, Юшкевічу і Хітраму: Высылаем і чакаем на грошы.

І. М.: Карэспандэнцыю друкуем і просім пісаць часцей.

Беларуская Кнігарня „Надзея”

(раней Беларускага Выдавецкага Т-ва)
Вільня, Астрабрамская вул. 1
прадае ўсялякія беларускія кніжкі, календары і сьценкі да календароў
Выйшлі з друку і прадаюцца
беларускія адрывныя й кніжныя
календары на 1939 г.

Цана аднае штукі кожнага календара
50 гр. — Пры куплі 10 і болей штук
вялікі спуск.

прыjšоŭ канец śvietu. Žančyny sa strachu mleli, niekatoryja chacieli pakončyć samahubstvam, inšyja-ž horača malilisia. A nehry jak pačuli ab napadzie Marsijanaŭ tak uciakali adzin pierad druhim, što masu ludzi zdratavali.

Tolki pa niekim časie ŭdałasia ŭsio ŭspakoić. Presa pierapoŭniena šyrokimi apisańniami hetych niazvyčajnych, paničnych chvilinaŭ. Da radyjostancyi-ž „Columbia“, katoraja nađala henuju aŭdycyju, płyvuć damahańni adškadavańniaŭ, na ahuľnuju sumu kala 50 milijonaŭ dalaraŭ. čik.

„Шлях Моладзі” рэдагуе Рэдакцыйная Калегія. Друкуецца ў Беларускай Друкарні ім. Фр. Скарыны ў Вільні (Завальная 1-2) коштам працы: Я. Багдановіча, Я. Найдзюка і А. Шумовіча.

Адрыв рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца № 1—2 (Wilno, Zawalna 1—2).

„ШЛЯХ МОЛАДЗІ” выходзіць два разы ў месяц: 5 і 25. Падпіска на год 2 зл. і 50 гр., на паўгода 1 зл. 50 гр., на 3 мес.—75 гр. Цана аднаго экзэмпляра 15 грошаў. — Заграніцу ўдвая даражэй. — Нумар карэспандэнцыі „przekazu roztachunkowego” 59.

Выдавец: „БЕЛПРЭС”.

Рэдактар: Я. НАЙДЗЮК.

